

LIST OKÓLNY KONGREGACJI KULTU BOŻEGO O PRZYGOTOWANIU I OBCHODZENIU ŚWIĄT PASCHALNYCH „PASCHALIS SOLLEMNITATIS” (16 STYCZNIA 1988)

WSTĘP

1. Obrzędy uroczystości paschalnej i całego Wielkiego Tygodnia, odnowione najpierw przez Piusa XII w latach 1951 i 1955, zostały przyjęte z radością przez wszystkie Kościoły obrządku rzymskiego 1.
Sobór Watykański II, zwłaszcza w swojej Konstytucji o świętej liturgii, wydobyl na światło Paschalne Misterium Chrystusa i przypomniał, że z tego misterium czerpią moc wszystkie sakramenty i sakramentalia 2.
2. Podobnie jak tydzień bierze początek i osiąga szczyt w obchodzeniu dnia Pańskiego, który zawsze ma charakter paschalny, tak szczyt całego roku liturgicznego jaśnieje w świętym paschalnym Triduum Męki i Zmartwychwstania Pańskiego 3, do którego przygotowujemy się w Okresie Wielkiego Postu i które przedłużamy w radości w ciągu pięćdziesięciu dni.
3. W wielu regionach chrześcijańskiego świata wierni razem z pasterzami bardzo cenią sobie te obrzędy i licznie w nich uczestniczą z prawdziwym duchowym pożytkiem. W niektórych jednak okolicach gorąca pobożność, z jaką początkowo została przyjęta odnowa Wigilii Paschalnej, z upływem czasu zaczyna stygnąć.
W niektórych miejscowościach do tego stopnia nieznana jest sama istota Wigilii, że traktuje się ją jak Mszę wieczorną oraz sprawuje się w ten sam sposób i w tym samym czasie, w jakim zwykło się celebrować Mszę niedzielną w poprzedzający ją sobotni wieczór.
Gdzie indziej nie zachowuje się odpowiedniej pory sprawowania obrzędów świętego Triduum. Ponieważ zaś różne nabożeństwa nierzadko odbywają się w dogodniejszych godzinach, wierni chętniej w nich uczestniczą niż w obrzędach liturgicznych. Trudności te wynikają bez wątpienia szczególnie z niedostatecznej u duchowieństwa i wiernych znajomości Paschalnego Misterium jako ośrodka roku liturgicznego i chrześcijańskiego życia 4.
4. Czas ferii, który w wielu okolicach zbiega się z Wielkim Tygodniem, a także mentalność dzisiejszego społeczeństwa stwarza jeszcze jedną przeszkodę utrudniającą wiernym udział w obrzędach liturgicznych.
5. Wziąwszy to wszystko pod uwagę, a także uwzględniając dotychczasowe doświadczenia, Kongregacja Kultu Bożego uznała za stosowne przypomnieć pewne elementy doktrynalne i duszpasterskie, a także różne zasady podane w odniesieniu do Wielkiego Tygodnia. Pozostałe przepisy zamieszczone w księgach liturgicznych odnośnie do Okresu Wielkiego Postu, Wielkiego Tygodnia, Paschalnego Triduum i Okresu Wielkanocnego, zachowują swoją moc, chyba, że w tym dokumencie są inaczej interpretowane.
Niniejszy dokument ponownie przypomina te sprawy, aby możliwie jak najlepiej były sprawowane największe tajemnice Odkupienia i aby wszyscy wierni mogli w nich owocnie uczestniczyć 5.

I. OKRES WIELKIEGO POSTU

6. Doroczny obchód Wielkiego Postu jest czasem stosownym, w którym wstępujemy na świętą górę Paschy.
"Czas wielkopostny mający podwójny charakter (chrzcielny i pokutny) przygotowuje katechumenów i wiernych do obchodzenia Paschalnego Misterium. Katechumeni przez wybranie (electio) oraz przez skrutynia i katechezę, są doprowadzani do sakramentów chrześcijańskiego wtajemniczenia; wierni zaś gorliwiej słuchając Słowa Bożego i trwając na modlitwie, przez pokutę przygotowują się do odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych" 6.

A. Sprawy odnoszące się do chrześcijańskiego wtajemniczenia

7. Całe chrześcijańskie wtajemniczenie ma charakter paschalny, jest bowiem pierwszym sakramentalnym uczestnictwem w Śmierci i Zmartwychwstaniu Chrystusa. Dlatego Wielki Post powinien osiągnąć pełną moc jako czas oczyszczenia i oświecenia, zwłaszcza przez skrutynia i przekazania (traditiones). Sama zaś Wigilia Paschalna niech będzie traktowana jako czas bardzo stosowny do sprawowania sakramentów wtajemniczenia 7.

8. Wspólnoty, w których nie ma katechumenów, niech pamiętają o modlitwie za tych, którzy gdzie indziej będą przyjmować sakramenty chrześcijańskiego wtajemniczenia w najbliższą Wigilię Paschalną. Niech duszpasterze wyjaśniają wiernym, jak wielkie znaczenie dla rozwoju ich duchowego życia ma wyznawanie wiary otrzymanej na chrzcie, do odnowienia której zostaną zaproszeni w tę Wigilię, "po ukończeniu czterdziestodniowego postu" 8.

9. W Wielkim Poście winna być przekazywana katecheza dorosłym, którzy, ochrzczeni w dzieciństwie, nie otrzymali jej i nie zostali potem dopuszczeni do bierzmowania i Eucharystii. Trzeba również sprawować w tym czasie nabożeństwa pokutne, które by ich przygotowały do sakramentu pojednania 9.

10. Okres Wielkiego Postu jest również odpowiedni dla sprawowania obrzędów pokutnych na wzór skrutyniów z udziałem nie ochrzczonych jeszcze dzieci w wieku katechetycznym i dzieci już ochrzczonych przed dopuszczeniem ich pierwszy raz do sakramentu pokuty 10. Niech biskupowi leży na sercu pogłębienie formacji katechumenów, tak dorosłych, jak i dzieci. Niech w miarę możliwości przewodniczy obrzędom, z gorliwym udziałem miejscowej wspólnoty 11.

B. Obrzędy sprawowane w Okresie wielkopostnym

11. Niedziele Wielkiego Postu mają pierwszeństwo przed wszystkimi świętami Pańskimi i przed wszystkimi uroczystościami 12. Dni powszednie Wielkiego Postu mają pierwszeństwo przed wspomnieniami obowiązkowymi 13.

12. Katecheza o Misterium Paschalnym i o sakramentach winna być przekazywana w niedzielnych homiliach, na podstawie starannego wyjaśnienia tekstów lekcjonarza, zwłaszcza fragmentów Ewangelii, które zawierają prawdę o różnych aspektach chrztu i innych sakramentów oraz o Bożym miłosierdziu.

13. Duszpasterze niech częściej i szerzej wykładają słowo Boże w homiliach wygłaszanych w dni powszednie, w czasie celebracji biblijnych i pokutnych 14, w specjalnych kazaniach, z racji odwiedzania rodzin i udzielania im błogosławieństwa. Wierni niech często uczestniczą we Mszy świętej w dni powszednie; jeśli zaś nie mogą tego czynić, niech będą zapraszani do czytania tekstów mszalnych w rodzinie lub prywatnie.

14. "Okres Wielkiego Postu zachowuje swój charakter pokutny" 15. "W katechezie należy wpajać wiernym prawdę o społecznych następstwach grzechu oraz o właściwej naturze pokuty, która odrzuca grzech jako zniewagę Boga" 16.

Cnota i praktyka pokuty to konieczne formy paschalnego przygotowania: z nawrócenia serca winna wypływać zewnętrzna praktyka pokuty tak u poszczególnego chrześcijanina, jak i w całej wspólnotie. Chociaż winna ona być dostosowana do współczesnych warunków, niech nie będzie pozbawiona ducha ewangelicznej pokuty i niech zmierza ku dobru braci. Nie należy pomijać udziału Kościoła w czynach pokutnych; niech będzie zanoszona modlitwa za grzeszników przez częstsze włączanie jej do modlitwy powszechnej 17.

15. Należy zachęcać wiernych do gorliwego i owocnego udziału w liturgii wielkopostnej i w

nabożeństwach pokutnych. Trzeba ich wzywać, aby zwłaszcza w tym Okresie, zgodnie z prawem i tradycją Kościoła, przystępowali do sakramentu pokuty, by mogli z oczyszczoną duszą uczestniczyć w misteriach paschalnych. Wypada, aby sakrament pokuty w Okresie Wielkiego Postu był sprawowany zgodnie z obrzędem pojednania wielu penitentów z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem, jak to jest opisane w Rytuale Rzymskim 18. Duszpasterze niech będą bardziej ochotni do pełnienia posługi pojednania i niech ułatwiają dostęp do tego sakramentu, poświęcając więcej czasu pojednaniu indywidualnemu.

16. Wszystkie praktyki wielkopostne winny zmierzać do jaśniejszego ukazywania się i do rozwoju życia lokalnego Kościoła. Zaleca się bardzo zachowywanie i rozwijanie tradycyjnej formy zgromadzenia Kościoła lokalnego na wzór rzymskich "stacji". Te zgromadzenia wiernych mogą się odbywać, zwłaszcza pod przewodnictwem pasterza diecezji, przy grobach Świętych, w głównych kościołach lub sanktuariach, albo też w częściej odwiedzanych w diecezji miejscach pielgrzymkowych 19.

17. W Wielkim Poście "zakazane jest przyozdabianie ołtarza kwiatami, zaś gra na instrumencie dozwolona jest tylko w celu podtrzymania śpiewu" 20; jest to zgodne z pokutnym charakterem tego Okresu.

18. Od początku Wielkiego Postu aż do Wigilii Paschalnej opuszcza się "Alleluja" we wszystkich celebracjach, także w uroczystości i święta 21.

19. Śpiewy w celebracjach, zwłaszcza w Eucharystii, a także w nabożeństwach, niech będą zgodne z charakterem tego Okresu i jak najbardziej odpowiadają tekstom liturgicznym.

20. Nabożeństwa bardziej odpowiadające Okresowi Wielkiego Postu, jak Droga Krzyżowa, winny być rozwijane i tak przeniknięte duchem liturgii, aby łatwiej usposabiały wewnątrznie wiernych do obchodzenia Paschalnego Misterium Chrystusa.

C. Szczegóły dotyczące niektórych dni Wielkiego Postu

21. W środę przed 1 Niedzielą Wielkiego Postu wierni, przyjmując popiół, wkraczają w czas ustanowiony dla wewnętrznego oczyszczenia. Ten znak pokuty, wyrosły z tradycji biblijnej i aż do naszych czasów zachowany w zwyczaju Kościoła, oznacza sytuację człowieka grzesznego, który wyznając na zewnątrz swoją winę wobec Pana, ujawnia gotowość wewnętrznego oczyszczenia, powodowany nadzieją, że Pan będzie dla niego łaskawy. Tym znakiem rozpoczyna chrześcijanin drogę nawrócenia, której metą będzie sprawowanie sakramentu pojednania w dniach przed Paschą 22.

Błogosławieństwo i posypanie popiołu odbywa się w czasie Mszy albo poza Mszą. W tym ostatnim przypadku jest poprzedzone Liturgią słowa i kończy się modlitwą wiernych 23.

22. Środa Popielcowa jest w całym Kościele dniem pokuty, w którym obowiązuje zachowanie wstrzemięźliwości i postu 24.

23. Pierwsza Niedziela Wielkiego Postu jest początkiem czcigodnego dorocznego obchodu wielkopostnego 25. We Mszy tej niedzieli winny znaleźć się elementy podkreślające ten moment, np. procesja na wejście ze śpiewem Litanii do Świętych 26. Podczas Mszy tej niedzieli biskup może sprawować obrzęd wybrania (electio) w kościele katedralnym lub innym kościele, zależnie od potrzeb duszpasterskich 27.

24. Ewangelie o Samarytance, o niewidomym od urodzenia i o wskrzeszeniu Łazarza, wyznaczone na 3, 4 i 5 Niedzielę Wielkiego Postu, ponieważ mają duże znaczenie dla chrześcijańskiego wtajemniczenia, mogą być odczytywane także w latach B i C, zwłaszcza tam, gdzie są katechumeni 28.

25. W 4 Niedzielę Wielkiego Postu, zwaną Laetare, a także w uroczystości i święta dopuszczalna jest gra na instrumentach i zdobienie ołtarza kwiatami. W tę niedzielę można używać szat liturgicznych koloru różowego 29.

26. Zależnie od uznania Konferencji Biskupów można zachować zwyczaj zakrywania krzyży i obrazów w kościele od 5 Niedzieli Wielkiego Postu. Krzyże pozostają zasłonięte aż do zakończenia liturgii ku czci Męki Pańskiej w Wielki Piątek, obrazy zaś do zakończenia Wigilii paschalnej 30

II. WIELKI TYDZIEŃ

27. W Wielkim Tygodniu sprawuje Kościół zbawcze misteria dokonane przez Chrystusa w ostatnich dniach Jego życia, poczynając od Jego mesjańskiego wjazdu do Jeruzalem. Okres Wielkiego Postu trwa do Wielkiego Czwartku. Od Mszy Wieczery Pańskiej rozpoczyna się Triduum Paschalne, które obejmuje Wielki Piątek i Wielką Sobotę, ma swój ośrodek w Wigilii Paschalnej i kończy się Nieszporami Niedzieli Zmartwychwstania. "Dni Wielkiego Tygodnia od Wielkiego Poniedziałku do Wielkiego Czwartku włącznie mają pierwszeństwo przed wszystkimi innymi dniami liturgicznymi" 31. Wypada, aby nie sprawowano w tych dniach chrztu ani bierzmowania.

A. Niedziela Palmowa czyli Męki Pańskiej

28. Wielki Tydzień rozpoczyna się w "Niedzielę Palmową czyli Męki Pańskiej", która łączy zapowiedź królewskiego triumfu Chrystusa i orędzie Męki. W liturgii tego dnia i w katechezie należy ukazać związek między tymi dwoma aspektami Paschalnego Misterium 32.

29. Od najdawniejszych czasów upamiętnienie wjazdu Pana do Jeruzalem odbywa się przez uroczystą procesję. Chrześcijanie obchodzą to wydarzenie, naśladując aklamacje i gesty żydowskich dzieci, które wyszły na spotkanie Pana i śpiewały "nabożne Hosanna" 33. Powinna odbywać się tylko jedna procesja i to zawsze przed Mszą, na którą najliczniej gromadzą się wierni, także w godzinach wieczornych soboty lub niedzieli. Wierni niech wcześniej zgromadzą się w jakimś mniejszym kościele lub w innym stosownym miejscu poza kościołem, do którego zmierza procesja.

W procesji tej biorą udział, niosąc gałązki palm lub innych drzew. Kapłan i usługujący, również niosąc palmy, idą przed ludem 34.

Palmy lub inne gałązki błogosławi się po to, aby były niesione w procesji. Palmy przechowywane w domu przypominają wiernym o zwycięstwie Chrystusa, które uczcili w procesji.

Niech duszpasterze tak przygotowują i celebryją tę procesję ku czci Chrystusa Króla, aby przyniosła prawdziwe duchowe owoce w życiu wiernych.

30. Oprócz wyżej opisanej uroczystej procesji, upamiętniającej wjazd Pana do Jerozolimy, Mszał przewiduje dwie inne formy, jednakże nie w tym celu, aby pobłażać wygodnictwu i łatwiznie, lecz ze względu na możliwe trudności w odprawieniu procesji.

Drugą formą upamiętnienia jest uroczyste wejście, kiedy nie może się odbyć procesja poza kościołem. Trzecią formą jest zwykłe wejście, które stosuje się we wszystkich Mszach tej niedzieli, w których nie odbywa się uroczyste wejście 35.

31. Tam, gdzie nie może być sprawowana Msza święta, wypada odprawić liturgię słowa Bożego o mesjańskim wjeździe i o Męce Pańskiej albo wieczorem w sobotę albo o odpowiedniej godzinie w niedzielę 36.

32. Podczas procesji schola i lud wykonują śpiewy zaproponowane w Mszale Rzymskiej, jak Ps. 23 i 46 oraz inne stosowne pieśni ku czci Chrystusa Króla.

33. Opowiadaniu o Męce Pańskiej przysługuje szczególnie uroczysty charakter. Radzi się, aby było śpiewane lub czytane w tradycyjny sposób, to znaczy przez trzech wykonawców, którzy dzielą między siebie rolę Chrystusa, narratora i ludu. Pasję niech wykonają diakoni albo prezbiterzy, lub w ich braku, lektorzy; w tym wypadku rola Chrystusa winna być zarezerwowana kapłanowi.

Ta proklamacja Męki odbywa się bez użycia świeczników i kadzidła, bez pozdrowienia ludu i bez wykonywania znaku krzyża na księdze. Jedynie diakoni proszą kapłana o błogosławieństwo, jak zwykle przed Ewangelią 37.

Wypada, aby dla duchowego dobra wiernych opowiadanie o Męce było czytane w całości i by nie opuszczano poprzedzających je czytań.

34. Nie należy opuszczać homilii po opowiadaniu o Męce.

B. Msza Krzyżma

35. Msza Krzyżma, w której Biskup, koncelebrując ze swoim prezbiterium, konsekruje Krzyżmo święte i błogosławi inne oleje, jest jakby ujawnieniem jedności prezbiterów ze swoim Biskupem w jednym i tym samym kapłaństwie i w posłudze Chrystusa 38. Na tę Mszę winni być zaproszeni prezbiterzy z różnych stron diecezji, aby koncelebrowali z biskupem jako świadkowie i współpracownicy w poświęceniu Krzyżma oraz jako pomocnicy i doradcy w codziennym posługiwaniu.

Niech również wierni zostaną zaproszeni do udziału w tej Mszy i do przyjęcia w niej sakramentu Eucharystii.

Na mocy tradycji Msza Krzyżma jest sprawowana w Wielki Czwartek. Gdyby jednak trudno było duchowieństwu i ludowi zgromadzić się w tym dniu wokół biskupa, celebrację tę można uprzedzić w innym dniu, ale w pobliżu Paschy 39. W Noc Paschalną przy sprawowaniu sakramentów wtajemniczenia należy używać nowego Krzyżma.

36. Msza Krzyżma ze względu na jej znaczenie w życiu diecezji winna być sprawowana tylko raz i to w kościele katedralnym albo, z racji duszpasterskich, w innym kościele 40, zwłaszcza znaczniejszym.

Przyjmowanie świętych olejów może się odbywać w poszczególnych parafiach przed Mszą Wieczerzy Pańskiej lub w innym, bardziej stosownym czasie. Będzie to sprzyjać pouczeniu wiernych o zastosowaniu i skutkach namaszczenia poświęconymi olejami i Krzyżmem w życiu chrześcijańskim.

C. Celebracja pokutna pod koniec Wielkiego Postu

37. Wypada, aby czas wielkopostny zakończył się tak dla poszczególnych wiernych, jak i dla całej wspólnoty chrześcijańskiej jakimś obrzędem pokutnym, który by ich przygotował do pełniejszego udziału w Misterium Paschalnym 41.

Obrzęd ten należy sprawować przed Triduum Paschalnym, ale nie bezpośrednio przed Mszą Wieczerzy Pańskiej.

III. TRIDUUM PASCHALNE W OGÓLNOŚCI

38. Największe misteria ludzkiego odkupienia sprawuje Kościół co roku począwszy od Mszy wieczornej Wielkiego Czwartku aż do Nieszporów Niedzieli Zmartwychwstania. Czas ten słusznie jest określany jako "Triduum Chrystusa ukrzyżowanego, pogrzebanego i wskrzeszonego" 42. Nazywa się go "Triduum Paschalnym", ponieważ uobecnia się wtedy i urzeczywistnia misterium Paschy, to jest przejścia Pana z tego świata do Ojca. Przez sprawowanie tego misterium w znakach liturgicznych i sakramentalnych Kościół jednoczy się wewnątrz z Chrystusem, swoim Oblubieńcem.

39. W ciągu dwóch pierwszych dni Triduum trwa święty post paschalny, kiedy to zgodnie z

pierwotną tradycją Kościoła pości, ponieważ "Oblubieniec został zabrany" 43. Wszędzie należy zachowywać post i wstrzemięźliwość w Wielki Piątek Męki Pańskiej; doradza się, aby był on przedłużony także w Wielką Sobotę, tak by Kościół z uwznioślonym i otwartym duchem przeszedł do radości Niedzieli Zmartwychwstania 44.

40. Zaleca się wspólne sprawowanie Godziny czytań i Jutrznii w Wielki Piątek Męki Pańskiej i w Wielką Sobotę. Wypada, aby w tej modlitwie w kościele katedralnym uczestniczył biskup, o ile to możliwe, z duchowieństwem i ludem 45.

Oficjum to, nazywane niegdyś "Ciemną Jutrznia" winno otrzymać właściwe miejsce w pobożności wiernych i dopomagać do nabożnej kontemplacji Męki, Śmierci i Pogrzebu Pana w dorocznym oczekiwaniu na Jego Zmartwychwstanie.

41. Do należytego sprawowania Paschalnego Triduum konieczna jest odpowiednia liczba usługujących i ministrantów, którzy winni być starannie pouczeni o czynnościach, które mają wykonywać. Niech duszpasterze zadbają o to, aby możliwie jak najlepiej wyjaśnili wiernym znaczenie i porządek obrzędów oraz przygotowali ich do czynnego i owocnego uczestnictwa.

42. Śpiew ludu, usługujących i kapłana celebrującego ma szczególne znaczenie w obrzędach Wielkiego Tygodnia, a zwłaszcza w ciągu Triduum Paschalnego, ponieważ bardzo odpowiada uroczystemu charakterowi tych dni, a także dlatego, że teksty stają się najbardziej wymowne, gdy są śpiewane. Zachęca się Konferencje Biskupów, jeśli jeszcze tego nie uczyniły, aby przygotowały melodie do tekstów i aklamacji, które nigdy nie powinny być wykonywane bez śpiewu.

Są to:

a) Modlitwa powszechna w Wielki Piątek Męki Pańskiej; zachęta diakona, jeśli jest, lub aklamacja ludu;

b) Śpiew na odsłonięcie i adorację Krzyża;

c) Aklamacje w czasie procesji z paschałem i przy śpiewie orędzia, psalmu responsoryjnego, "Alleluja", melodia Litanii do Świętych i aklamacji przy błogosławieństwie wody.

Nie należy pomijać liturgicznych tekstów śpiewów przeznaczonych do udziału ludu tylko w celu ułatwienia; ich przekłady na język ojczysty niech zostaną zaopatrzone w melodie. Jeśli jeszcze nie ma do dyspozycji tekstów do liturgicznych śpiewów w języku narodowym, należy tymczasem dobrać inne odpowiednie śpiewy. Wypada sporządzić zbiór śpiewów, które byłyby stosowane tylko w tych obrzędach. Niech to zwłaszcza będą:

a) Śpiewy na błogosławieństwo palm, na procesję z palmami i na wejście do kościoła;

b) Śpiewy na procesję z poświęconymi olejami;

c) Śpiewy na procesję z darami przynoszonym we Mszy Wieczery Pańskiej oraz hymn na procesję, w której zanoszą się Najświętszy Sakrament do kaplicy po Mszy świętej;

d) Refreny do psalmów na Wigilię Paschalną oraz śpiewy na pokropienie wodą.

Należy także ułożyć odpowiednie melodie do opowiadania o Męce Pańskiej, do orędzia paschalnego i do błogosławieństwa wody chrzcielnej, w tym celu by ułatwić śpiew tych tekstów. W większych kościołach należy korzystać z bogatszego skarbcza muzyki tak starodawnej, jak i współczesnej; zawsze jednak trzeba dbać o odpowiednie uczestnictwo ludu.

43. Stosowną jest rzeczą, aby małe wspólnoty zakonne, tak kleryckie, jak i nie kleryckie oraz inne wspólnoty świeckie uczestniczyły w sprawowaniu Paschalnego Triduum w większych kościołach 46.

Tam, gdzie nie można zgromadzić większej liczby uczestników, ministrantów i śpiewaków, nie należy sprawować obrzędów Paschalnego Triduum, a wierni niech się razem gromadzą w jakimś większym kościele. Wypada również, aby tam gdzie kilka małych parafii jest powierzonych jednemu prezbiterowi, ich wierni, o ile to możliwe, zgromadzili się w głównym kościele, by uczestniczyć w obrzędach. Jeśli proboszcz sprawuje pieczę nad dwiema lub kilkoma parafiami, w której wielu wiernych uczestniczy i można odpowiednio przygotować uroczyste obrzędy, dla dobra wiernych wolno proboszczowi przy zachowaniu odpowiednich

warunków, powtórzyć obrzędy Paschalnego Triduum 47.

Alumni seminariów " Paschalną (...) tajemnicę (Chrystusa) niech tak przeżywają, aby umieli wtajemniczać w nią lud, który ma im być powierzony" 48. W tym celu powinni otrzymać pełną i doskonałą formację liturgiczną. Ze wszech miar wypada, aby w ciągu lat swojego przygotowania w seminarium mogli przeżyć całe bogactwo form obchodzenia świąt paschalnych, tych zwłaszcza, w których przewodniczy biskup 49.

IV. MSZA WIECZERZY PAŃSKIEJ WIELKIEGO CZWARTKU

44. "Mszą sprawowaną w wieczór Wielkiego Czwartku rozpoczyna Kościół Paschalne Triduum. Przypomina ową Ostatnią Wieczerzę, kiedy to Pan Jezus, tej nocy, której był wydany i umiłowałszy swoich na świecie aż do końca, ofiarował Bogu Ojcu pod postaciami chleba i wina swoje Ciało i swoją Krew, dał Apostołom do spożycia oraz im i ich następcom w kapłaństwie nakazał, aby je ofiarowali" 50.

45. Cała wewnętrzna uwaga winna się kierować ku misteriom upamiętnianym zwłaszcza w tej Mszy świętej: jest to ustanowienie Eucharystii i stanu kapłańskiego oraz Pańskie przykazanie bratniej miłości; winny one zostać wyjaśnione w homilii.

46. Mszę Wieczerzy Pańskiej sprawuje się w godzinach wieczornych, w czasie bardziej sprzyjającym czynnemu uczestnictwu miejscowej wspólnoty. Mogą ją koncelebrować wszyscy prezbiterzy, choćby tego dnia koncelebrowali już Mszę Krzyżma, albo też mieli obowiązek sprawowania drugiej Mszy dla dobra wiernych 51.

47. Z racji duszpasterskich miejscowy Ordynariusz może zezwolić na sprawowanie w godzinach wieczornych, a w razie prawdziwej konieczności w godzinach rannych, drugiej Mszy świętej w kościołach i kaplicach, lecz tylko dla tych wiernych, którzy nie mogą wziąć udziału we Mszy wieczornej. Należy jednak czuwać nad tym, aby te Msze nie były sprawowane dla pożytku prywatnych osób lub małych grup specjalnych i by nie stwarzały przeszkody dla udziału we Mszy głównej. Zgodnie z najdawniejszą tradycją Kościoła zakazuje się sprawowania wszelkich Mszy bez udziału ludu 52.

48. Przed Mszą tabernakulum winno być zupełnie puste 53. Hostie do Komunii wiernych powinny zostać konsekrowane podczas tej samej Ofiary 54. Należy konsekrować tyle chleba, aby wystarczyło także do udzielenia Komunii św. w dniu następnym.

49. W celu przechowywania Najświętszego Sakramentu należy przygotować i urządzić kaplicę, tak aby sprzyjała medytacji. Jej wystrój winien być surowy i skromny, zgodnie z duchem liturgii tych dni. Należy unikać wszelkich nadużyć i usunąć je 55. Jeśli tabernakulum znajduje się w kaplicy oddzielonej od głównej nawy, wypada w niej przygotować miejsce złożenia i adoracji Najświętszego Sakramentu.

50. Jeśli istnieje taki miejscowy zwyczaj, podczas śpiewu "Chwała na wysokości Bogu" uderza się w dzwony; po skończeniu tego śpiewu dzwony milkną aż do "Chwała na wysokości Bogu" w Wigilię Paschalną, chyba że Konferencja Biskupów lub miejscowy Ordynariusz, zależnie od okoliczności, inaczej postanowi 56. W tym samym czasie gra na organach i na innych instrumentach jest dozwolona tylko dla podtrzymania śpiewu 57.

51. Odbywające się zgodnie z tradycją umycie nóg wybranym mężczyznom oznacza służbę i miłość Chrystusa, który przyszedł nie po to, aby Mu służono, ale aby służyć 58. Wypada tę tradycję zachować i wyjaśnić właściwy jej sens.

52. Dary przeznaczone dla ubogich, zwłaszcza zebrane w czasie wielkopostnym jako owoce pokuty, można przynieść w procesji na przygotowanie darów, podczas gdy lud śpiewa "Gdzie miłość prawdziwa i dobroć" 59.

53. Jest rzeczą stosowną, aby w czasie Komunii diakoni lub akolici albo szafarze nadzwyczajni brali ze stołu ołtarzowego Eucharystię, by potem zanieść ją chorym, którzy mają przyjąć ją w domu. W ten sposób chorzy mogą się głębiej złączyć z Kościołem sprawującym Eucharystię.

54. Po Modlitwie po Komunii formuje się procesja: na jej czele idzie usługujący z Krzyżem, następnie idą usługujący z zapalonymi świecami i z kadzidłem. Przez kościół zanoszą się Najświętszy Sakrament do miejsca, gdzie będzie przechowywany. W tym czasie śpiewa się hymn "Sław języku tajemnicę" lub inną pieśń eucharystyczną 60. Przeniesienia i złożenia Najświętszego Sakramentu nie należy dokonywać, jeżeli w tym samym kościele nie ma być sprawowana w Wielki Piątek liturgia ku czci Męki Pańskiej 61.

55. Najświętszy Sakrament należy złożyć w zamkniętym tabernakulum lub w skrzynce (capsa). Nidy nie należy go wystawiać w monstrancji. Tabernakulum lub skrzynka nie powinny mieć kształtu grobu; należy unikać samego wyrażenia "grób": kaplicy złożenia (repozycji) nie przygotowuje się dla przedstawienia Pańskiego pogrzebu, lecz w celu przechowania Chleba eucharystycznego do rozdzielania Komunii w Wielki Piątek Męki Pańskiej.

56. Należy zaprosić wiernych, aby po Mszy Wieczery Pańskiej poświęcili stosowną część nocy na adorację Najświętszego Sakramentu uroczyste przechowywanego w tym dniu w kościele. Zależnie od okoliczności podczas trwania adoracji eucharystycznej można odczytać jakąś część Ewangelii według św. Jana (rozdz. 13-17). Po północy jednak adoracja winna się odbywać bez zewnętrznej okazałości, ponieważ rozpoczął się już dzień Męki Pańskiej 62.

57. Po Mszy świętej obnaża się ołtarz, przy którym była sprawowana. Wypada okryć krzyże znajdujące się w kościele czerwoną lub fioletową zasłoną, chyba że uczyniono to już w sobotę przed 5 Niedzielą Wielkiego Postu. Nie należy zapalać lamp przed obrazami Świętych.

V. WIELKI PIĄTEK MĘKI PAŃSKIEJ

58. W tym dniu, w którym "Chrystus został ofiarowany jako nasza Pascha" 63, Kościół rozmyślając nad Męką swojego Pana i Oblubieńca oraz adorując Krzyż, wspomina swoje narodzenie z boku Chrystusa umierającego na Krzyżu i wstawia się do Boga za zbawienie całego świata. [por. KL 5; św. Augustyn, Enarr. in Ps. 138,2; Rdz 2,21-23; J 19,34; św. Jan Chryzostom, Katecheza III, 13-19: Liturgia Godzin, t. II, 366-367 □ dodatek S. C.].

59. Zgodnie z najdawniejszą tradycją Kościół nie sprawuje w tym dniu Eucharystii. Komunii świętej udziela się wiernym jedynie podczas liturgii ku czci Męki Pańskiej. Chorym, którzy w tej liturgii nie mogą uczestniczyć, Ciało Pańskie można zanieść o każdej porze dnia 64.

60. Wielki Piątek Męki Pańskiej jest w całym Kościele dniem pokuty, w którym obowiązuje zachowanie wstrzemięźliwości i postu 65.

61. Stanowczo zakazane jest w tym dniu sprawowanie sakramentów, z wyjątkiem sakramentu pokuty i namaszczenia chorych 66. Pogrzeb należy sprawować bez śpiewu, bez gry na organach i bez bicia w dzwony.

62. Zaleca się dzisiaj sprawowanie w kościołach z udziałem ludu Godziny czytań i Jutrzni.

63. Obrzęd Męki Pańskiej winien być sprawowany w godzinach popołudniowych, około godziny 15.00. Z racji duszpasterskich można wybrać inną, bardziej stosowną godzinę, w której lud łatwiej może się zgromadzić, np. tuż po południu albo w późniejszych godzinach, jednakże nie po godzinie 21.00 67.

64. Pochodzący z najdawniejszych tradycji Kościoła porządek liturgii Męki Pańskiej (liturgia

słowa, adoracja Krzyża, i Komunia święta) winien być nabożnie i starannie zachowany. Nikomu nie wolno go zmieniać według własnego uznania.

65. Kapłan i usługujący udają się do ołtarza w milczeniu, bez śpiewu. Jeśli mają być wygłoszone jakieś słowa wprowadzenia, należy je wypowiedzieć przed wejściem usługujących. Kapłan i usługujący po oddaniu pokłonu ołtarzowi padają na twarz. Prostracja ta, jako obrzęd właściwy dla tego dnia, winna być starannie zachowana, oznacza bowiem zarówno upokorzenie "człowieka ziemskiego" 68, jak i smutek i ból Kościoła. [por. Mt 9,14-15; 1 Kor 15,45-49 □ dodatek S. C.].

Wierni zaś stoją podczas wejścia usługujących, a następnie klękają i modlą się w milczeniu.

66. Czytania należy wykonać w całości. W zwykły sposób należy też odśpiewać psalm responsoryjny i aklamację przed Ewangelią. Opowiadanie o Męce Pańskiej według św. Jana śpiewa się lub czyta w ten sam sposób, jak w Niedzielę Palmową. Po opowiadaniu o Męce należy wygłosić homilię, a następnie wezwać wiernych, aby przez pewien czas trwali na rozmyślaniu 69.

67. Modlitwa powszechna niech będzie zanoszona według tekstu i formy przekazanych od najdawniejszych czasów i z całym bogactwem intencji, które dobrze wyrażają powszechny zasięg Męki Chrystusa ukrzyżowanego za zbawienie całego świata. W razie poważnej potrzeby o charakterze publicznym miejscowy Ordynariusz może zezwolić lub nakazać, aby została dodana specjalna intencja 70.

Wolno kapłanowi wybrać spośród modlitw podanych w Mszałe te, które bardziej odpowiadają miejscowym warunkom, tak jednak, aby został zachowany porządek intencji proponowany zazwyczaj w modlitwie powszechnej 71.

68. Krzyż używany w obrzędzie odsłonięcia winien być okazały i piękny. Należy wybrać pierwszą lub drugą formę obrzędu podanego w Mszałe. Obrzęd ten należy sprawować z okazałością godną tego znaku naszego zbawienia: zarówno wezwanie przy odsłonięciu Krzyża, jak i odpowiedź ludu winny być śpiewane. Nie należy też pomijać pełnego czci milczenia po każdym uklęknięciu wiernych, kiedy kapłan stoi i trzyma podniesiony Krzyż.

69. Osobista adoracja Krzyża jest najpoważniejszym elementem w tym obrzędzie. Dlatego należy przedstawić Krzyż do adoracji każdemu z wiernych i jedynie w bardzo wielkim zgromadzeniu ludu można zastosować obrzęd adoracji dokonywanej przez wszystkich razem 72.

Do adoracji należy używać tylko jednego Krzyża. Domaga się tego zasada prawdziwości znaku. Podczas adoracji Krzyża niech będą wykonywane antyfony, "Improperia" i hymny albo inne stosowne pieśni, które w sposób liryczny przywołują na pamięć historię zbawienia 73.

70. Kapłan śpiewa wezwanie do Modlitwy Pańskiej, którą następnie śpiewają wszyscy. Nie przekazuje się znaku pokoju. Komunia święta jest rozdzielana zgodnie z obrzędem podanym w Mszałe. Podczas Komunii można śpiewać Ps. 21 lub inną stosowną pieśń. Po Komunii znosi się puszkę do przygotowanego pomieszczenia [w "Grobie Pańskim" winno być umieszczone także tabernakulum □ S. C.].

71. Po zakończeniu liturgii obnaża się ołtarz, pozostawia się jednak Krzyż z czterema świecznikami. Należy przygotować w kościele odpowiednie pomieszczenie (np. kaplicę, w której przechowywana była Eucharystia w Wielki Czwartek), gdzie będzie złożony Krzyż, aby wierni mogli go adorować i całować i gdzie mogliby trwać na rozmyślaniu.

72. Z racji duszpasterskich nigdy nie należy zaniedbywać w tym dniu takich nabożeństw, jak Droga Krzyżowa, procesja ku czci Męki Pańskiej i wspomnienie boleści Najświętszej Maryi Panny. Teksty i śpiewy tych nabożeństw należy dostosować do ducha liturgii tego dnia. Porę

tych nabożeństw należy tak uzgodnić z godziną głównej celebracji, aby okazywało się, że czynność liturgiczna z natury swojej znacznie przewyższa wszystkie te nabożeństwa 74.

VI. WIELKA SOBOTA

73. W Wielką Sobotę Kościół trwa przy Grobie Pańskim, rozważając Mękę i Śmierć Chrystusa oraz Jego zstąpienie do otchłani 75, a także modli się i zachowuje post w oczekiwaniu na Jego Zmartwychwstanie. Bardzo się zaleca sprawowanie Godziny Czytań i Jutrznii z udziałem ludu (por. nr 40) 76. Tam, gdzie nie jest to możliwe, należy przewidzieć celebrację słowa Bożego lub nabożeństwo zgodne z misterium tego dnia.

74. Można wystawić w kościele, celem uczczenia przez wiernych, obraz Chrystusa ukrzyżowanego lub spoczywającego w grobie, albo zstępującego do otchłani, a także obraz Matki Bożej Bolesnej.

75. Dzisiaj Kościół powstrzymuje się zupełnie od sprawowania Ofiary Mszy świętej 77. Komunii świętej można udzielać tylko na sposób Wiatyku. Nie należy sprawować zaślubin ani innych sakramentów, z wyjątkiem pokuty i namaszczenia chorych.

76. Wiernych należy pouczyć o szczególnym charakterze Wielkiej Soboty 78. Zwyczaje i tradycje świąteczne związane z tym dniem z powodu antycypowania niegdyś w Wielką Sobotę celebracji paschalnej, należy przenieść na noc i dzień Paschy.

VII. NIEDZIELA WIELKANOCNA ZMARTWYCHWSTANIA PAŃSKIEGO

A. Wigilia paschalna w noc świętą

77. Zgodnie z bardzo dawną tradycją ta noc jest czuwaniem na cześć Pana 79. Wigilia sprawowana tej nocy, upamiętniająca świętą noc zmartwychwstania Pana, jest jakby "matką wszystkich świętych wigilii 80. Kościół czuwając oczekuje Pańskiego zmartwychwstania i sprawuje je w sakramentach chrześcijańskiego wtajemniczenia 81.

1. Co oznacza nocna pora Wigilii Paschalnej?

78. "Wszystkie obrzędy Wigilii Paschalnej odbywają się w nocy: nie wolno ich rozpocząć, zanim nie zapadnie noc, a należy je zakończyć przed świtem niedzieli" 82. Zasada ta musi być interpretowana ściśle. Przeciwnie jej nadużycia i tu i ówdzie praktykowane zwyczaje sprawowania Wigilii Paschalnej o godzinie, w której zwykło się antycypować Mszę niedzielną, zasługują na odrzucenie 83.

Przytaczane przez niektórych powody antycypowania Wigilii Paschalnej, jak np. publiczne niebezpieczeństwo, nie są wysuwane w przypadku nocy Narodzenia Pańskiego lub innego rodzaju zgromadzeń.

79. Wigilia Paschalna, w którą Żydzi przez całą noc czuwali, oczekując przejścia Pana, mającego ich wybawić z niewoli faraona, była przez nich obchodzona jako doroczna pamiątka. Była ona figurą prawdziwej Paschy Chrystusa, a więc nocy prawdziwego wyzwolenia, w którą "Chrystus skruszywszy więzy śmierci, jako zwycięzca wyszedł z otchłani" 84.

80. Od początku Kościół, zwłaszcza podczas tej nocnej Wigilii, obchodził doroczną Paschę, która jest uroczystością nad uroczystościami. Albowiem Zmartwychwstanie Chrystusa jest umocnieniem naszej wiary i nadziei. Przez chrzest i bierzmowanie już zostaliśmy wszczepieni w Paschalne Misterium Chrystusa: umarliśmy, zostaliśmy pogrzebani i wskrzeszeni razem z Nim i z Nim też będziemy królować 85. Wigilia Paschalna jest również oczekiwaniem na przyjście Pana 86.

2. Struktura Wigilii Paschalnej oraz znaczenie jej elementów i części

81. Wigilia tej nocy ma następujący układ: po krótkim obrzędzie światła (jest to pierwsza część Wigilii) Kościół święty rozważa wielkie dzieła, jakich Pan Bóg dokonał od początku dla dobra swego ludu, oraz wyraża ufność w słowo i w Boże obietnice (część druga czyli liturgia słowa); następnie wraz ze swymi nowymi członkami, odrodzonymi w chrzcie (część trzecia), zostaje zaproszony do stołu, który Pan przygotował Kościołowi, jako upamiętnienie Jego Śmierci i Zmartwychwstania, w oczekiwaniu na Jego przyjście (część czwarta) 87. Niechaj nikt samowolnie nie zmienia tego porządku liturgii.

82. Część pierwsza obejmuje symboliczne czynności i gesty, które należy wykonać z taką okazałością i szlachetnością, aby wierni właściwie zrozumieli ich znaczenie, poparte zachętami i modlitwami. W odpowiednim miejscu poza kościołem, o ile to możliwe, przygotowuje się ognisko w celu pobłogosławienia nowego ognia. Jego płomień winien być taki, aby rzeczywiście mógł rozproszyc ciemności i noc rozjaśnić. Należy przygotować świecę paschalną, która ze względu na prawdziwość znaku winna być odlana z wosku, corocznie nowa, jedyna, znacznej wielkości, nigdy zaś sztuczna. Ma ona przypominać Chrystusa Światłość świata. Winna być pobłogosławiona z zastosowaniem znaków i słów podanych w Mszałe lub innych symboli i formuł, zatwierdzonych przez Konferencję Biskupów 88.

83. Za przewodem światła paschału lud wchodzi procesjonalnie do kościoła. Jak synowie Izraela szli nocą za przewodem słupa ognia, tak chrześcijanie idą śladami Zmartwychwstałego Pana. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby do każdej odpowiedzi "Bogu niech będą dzięki" po wezwaniu "Światło Chrystusa" została dodana jakaś aklamacja ku czci Chrystusa. Światło od płomienia świecy paschalnej niech się stopniowo rozszerza na świece trzymane przez wiernych, podczas gdy lampy elektryczne pozostają jeszcze zgaszone. [Zapala się je dopiero po trzeciej aklamacji "Światło Chrystusa" i odpowiedzi wiernych - uwaga S. C.].

84. Diakon zwiastuje paschalne orędzie, wielki liryczny poemat opowiadający o całym Misterium Paschalnym włączonym w ekonomię zbawienia. W razie potrzeby, gdy brak diakona i jeśli także kapłan celebrujący nie może wykonać orędzia, trzeba je powierzyć śpiewakowi. Konferencje Biskupów mogą to orędzie przystosować przez wprowadzenie do niego pewnych aklamacji ludu 89.

85. Czytania Pisma świętego stanowią drugą część Wigilii. Opisują one sławne dzieła historii zbawienia. Milczenie po czytaniu, śpiew psalmu responsoryjnego oraz modlitwa kapłana dopomagają wiernym w rozmyślaniu nad tymi dziełami. Odnowiony obrzęd Wigilii obejmuje siedem czytań ze Starego Testamentu - z ksiąg Prawa i Proroków. Pochodzą one z najstarszej tradycji Wschodu i Zachodu. Następnie przewidziane są dwa czytania z Nowego Testamentu, mianowicie z Apostoła i Ewangelii. W ten sposób Kościół, "poczynając od Mojżesza i wszystkich proroków" 90, wyjaśnia Paschalne Misterium Chrystusa. Dlatego wszędzie tam, gdzie to możliwe, niech będą wykonywane wszystkie czytania, aby zapewniona była niezbędna długość Wigilii Paschalnej wynikająca z jej natury. Jeśli jednak okoliczności duszpasterskie wymagają zmniejszenia liczby czytań, należy wykonać przynajmniej trzy fragmenty ze Starego Testamentu - z Prawa i Proroków. Nigdy nie należy opuszczać czytania z 14. rozdziału Księgi Wyjścia i odpowiadającej mu pieśni 91.

86. Typologiczne znaczenie tekstów Starego Testamentu zakorzenia się w Nowym i ukazuje się w modlitwie wypowiedzianej przez kapłana celebransę po każdym czytaniu. Stosowną rzeczą będzie także wprowadzić wiernych w to znaczenie przez krótkie wyjaśnienie. Może ono być podane przez samego kapłana lub przez diakona. Krajowe lub diecezjalne komisje liturgiczne niech przygotowują dla duszpasterzy stosowne pomoce. Po czytaniu śpiewa się psalm, lud zaś wykonuje refren. W tym powtarzaniu czynności należy zachować rytm, który by sprzyjał pobożnemu uczestnictwu wiernych 92. Pilnie trzeba czuwać nad tym, aby ludowe piosenki nie były wykonywane zamiast psalmów.

87. Po czytaniach ze Starego Testamentu śpiewa się hymn Chwała na wysokości Bogu, podczas gdy - zgodnie z miejscowymi zwyczajami - biją dzwony. Po hymnie następuje kolekta i przechodzi się do czytań z Nowego Testamentu. Czyta się pouczenie Apostoła dotyczące chrztu jako wszczęcia w Paschalne Misterium Chrystusa. Następnie wszyscy wstają i kapłan trzy razy intonuje "Alleluja", stopniowo podnosząc głos, lud zaś tę aklamację powtarza 93. Jeśli to konieczne, psalterzysta lub kantor wykonuje "Alleluja", którą to aklamację podejmuje lud, powtarzając ją między wersetami Psalmu 117, tylekroć cytowanego przez Apostołów w przepowiadaniu paschalnym 94. Wreszcie zwiastuje się Zmartwychwstanie Pańskie w Ewangelii, która stanowi jakby szczyt całej liturgii słowa. Nie należy pomijać po Ewangelii choćby krótkiej homilii.

88. Trzecią część Wigilii stanowi liturgia chrzcielna. Chrystusową i naszą Paschę sprawujemy teraz w sakramencie. Jasno się to wyraża w kościołach mających źródło chrzcielne (chrzcielnicę), a jeszcze bardziej, kiedy odbywa się chrześcijańskie wtajemniczenie dorosłych lub przynajmniej chrzest dzieci 95. Także jednak wtedy, gdy nie ma kandydatów do chrztu, w kościołach parafialnych odbywa się błogosławieństwo wody chrzcielnej. Jeśli to błogosławieństwo odbywa się nie przy chrzcielnicy, lecz w prezbiterium, wodę chrzcielną należy potem przenieść do chrzcielnicy, gdzie będzie przechowywana przez cały Okres Wielkanocy 96. Gdzie zaś nie ma kandydatów do chrztu ani nie odbywa się błogosławieństwo wody chrzcielnej, upamiętnienia chrztu dokonuje się przez pobłogosławienie wody przeznaczonej do pokropienia ludu 97.

89. Potem odbywa się odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych. Kapłan celebrans poprzedza je zachętą. Wierni, stojąc i trzymając zapalone świece, odpowiadają na pytania. Następnie zostają pokropieni wodą: w ten sposób gesty i słowa przypominają im przyjęty chrzest. Kapłan celebrujący kropi lud przechodząc przez kościół, podczas gdy wszyscy wykonują antyfonę "Vidi aquam" lub inny śpiew o wydzwięku chrzcielnym.

90. Sprawowanie Eucharystii stanowi czwartą część Wigilii i jej szczyt. Jest ona bowiem w najpełniejszym sensie sakramentem paschalnym, czyli upamiętnieniem Ofiary Krzyża i obecnością Chrystusa zmartwychwstałego, jest dopełnieniem chrześcijańskiego wtajemniczenia i przedsmakiem wieczystej Paschy 98.

91. Należy dołożyć starania, aby ta liturgia eucharystyczna nie była sprawowana w pośpiechu. Owszem wypada, aby wszystkie obrzędy i słowa otrzymały jak największą siłę wyrazu: modlitwa powszechna, w której nowo ochrzczeni, jako już wierni wykonują swoje królewskie kapłaństwo 99; procesja na przygotowanie darów z udziałem nowo ochrzczonych, jeżeli są; modlitwa eucharystyczna pierwsza, druga lub trzecia z zastosowaniem śpiewu, z własnymi formułami zmiennymi (embolizmami) 100; wreszcie Komunia eucharystyczna, jako wyraz pełnego uczestnictwa w sprawowanym misterium. Na Komunię wypada śpiewać psalm 117 z antyfoną "Nasza Pascha", lub psalm 33 z antyfoną "Alleluja, alleluja, alleluja", albo inny śpiew wyrażający paschalną radość.

92. Stosowną jest rzeczą, aby wierni w Komunii Wigilii Paschalnej mogli przeżyć pełnię znaku Eucharystii, przyjmując ją pod postaciami chleba i wina. Niech miejscowi Ordynariusze rozważą stosowność udzielenia odpowiedniego zezwolenia w danych okolicznościach 101.

3. Niektóre uwagi duszpasterskie

93. Liturgia Wigilii Paschalnej winna być celebrowana tak, by lud chrześcijański doświadczył bogactwa jej modlitw i obrzędów. Dlatego trzeba zadbać o prawdziwość rzeczy, o uczestnictwo wiernych oraz o to, aby w jej sprawowaniu nie brakowało ministrantów, lektorów i scholi śpiewaków.

94. Należy przewidzieć możliwość zgromadzenia się w jednym kościele wielu wspólnot, kiedy z powodu ich bliskości lub szczupłości nie można przygotować pełnej i uroczystej celebracji. Trzeba dążyć do tego, aby grupy specjalne uczestniczyły w Wigilii Paschalnej, w której wszyscy wierni, schodząc się razem, mogliby głębiej odczuć sens kościelnej wspólnoty. Wierni, którzy z racji ferii wyjeżdżają z własnej parafii, winni być zachęceni do udziału w liturgii w miejscowości, w której przebywają.

95. Trzeba uważać, aby w zapowiadaniu Wigilii Paschalnej nie przedstawiać jej jako ostatniego momentu Wielkiej Soboty. Lepiej mówić, że Wigilia Paschalna jest sprawowana "w noc Paschy" i to jako jeden akt kultu. Zachęca się duszpasterzy, aby w katechezie do wiernych pilnie pouczali o potrzebie udziału w całej Wigilii 102.

96. Konieczną jest rzeczą, aby duszpasterze w trosce o należyłą celebrację Wigilii Paschalnej zdobywali coraz głębszą znajomość tekstów i obrzędów, by mogli przekazywać prawdziwą mistagogię.

B. Dzień Wielkanocy

97. Mszę świętą w dzień Wielkanocy należy sprawować z całą uroczystością. Jako akt pokutny dobrze będzie zastosować pokropienie wodą pobłogosławioną w Wigilię. Należy wtedy śpiewać antyfonę "Vidi aquam" lub inną pieśń o charakterze chrzcielny. Tą samą wodą wypełnia się także kropielnice przy wejściu do kościoła.

98. Należy zachować tradycję sprawowania w dniu Paschy Nieszporów chrzcielnych, w których podczas śpiewu psalmów odbywa się procesja do chrzcielnicy 103. Jeśli tego zwyczaju nie ma, trzeba go wprowadzić.

99. Paschał ustawiony przy ambonie albo przy ołtarzu, winien być zapalany przynajmniej na czas wszystkich uroczystszych celebracji liturgicznych tego Okresu, a więc Mszy świętych, Jutrzni i Nieszporów, aż do Niedzieli Pięćdziesiątnicy. Od tej niedzieli paschał trzeba ustawić w chrzcielnicy, zaś podczas sprawowania chrztu od niego zapalać świece nowo ochrzczonych. W czasie liturgii pogrzebu należy ustawiać paschał przy trumnie na znak, że śmierć jest dla chrześcijanina jego własną Paschą. Poza Okresem Wielkanocnym nie należy zapalać paschału ani przechowywać go w prezbiterium 104.

VIII. OKRES WIELKANOCY

100. Obchód Paschy trwa przez cały Okres paschalny (wielkanocny). Albowiem pięćdziesiąt dni od Niedzieli Zmartwychwstania do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego obchodzi się z wielką radością jako jeden dzień świąteczny. Co więcej, jako "Wielką Niedzielę" 105.

101. Niedziele tego Okresu uważa się za niedziele Wielkanocy i tak się je nazywa. Mają one pierwszeństwo przed wszystkimi świętami Pańskimi i przed wszystkimi uroczystościami. Uroczystości przypadające na te niedziele przenosi się na poniedziałek 106. Obchody ku czci Najświętszej Maryi Panny lub Świętych, przypadające w ciągu tygodnia, nie mogą być przenoszone na te niedziele 107.

102. Dla dorosłych, którzy w Wigilię Paschalną otrzymali chrześcijańskie wtajemniczenie, cały ten czas jest przeznaczony na "mistagogię". Gdziekolwiek więc są nowo ochrzczeni, należy zachować przepisy podane w Obrzędach chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych nr. 37-40 i 235-239. W ciągu oktawy Paschy w Modlitwie eucharystycznej wszędzie odmawia się formuły wstawiennicze za nowo ochrzczonych.

103. Przez cały Okres Wielkanocy w zgromadzeniu wiernych uczestniczących we Mszach niedzielnych należy zachować specjalne miejsca dla neofitów. Wszyscy neofici niech się starają

uczestniczyć we Mszach ze swoimi chrzestnymi. Należy wspominać o nich w homilii i, zależnie od okoliczności, w modlitwie wiernych. W pobliżu Niedzieli Pięćdziesiątnicy należy celebrować zgodnie z miejscowymi zwyczajami specjalny obrzęd na zakończenie "czasu mistagogii" 108. Wypada także, aby dzieci przystępowały w Niedziele Okresu Wielkanocy do pierwszej Komunii świętej.

104. Niech duszpasterze pouczają wiernych już wtajemniczonych w Eucharystię o sensie kościelnego przykazania o przyjmowaniu Komunii świętej w tym Okresie 109. Bardzo się zaleca, aby zwłaszcza w ciągu oktawy Paschy zanoszona była Komunia święta chorym.

105. Gdzie istnieje zwyczaj błogosławienia domów z okazji świąt paschalnych, niech dokonują tego proboszczowie lub inni prezbiterzy albo delegowani przez proboszczów diakoni, dla których będzie to sposobność pełnienia pasterskiej posługi 110. Niech proboszcz idzie do domów w celu złożenia duszpasterskiej wizyty w każdej rodzinie, niech rozmawia z mieszkańcami i modli się, posługując się tekstami zamieszczonymi w księdze Obrzędy błogosławieństw 111. W wielkich miastach należy przewidzieć możliwość zgromadzenia kilku rodzin i udzielenia im wspólnego błogosławieństwa.

106. W różnych miejscowościach i u różnych narodów, w związku z obchodami paschalnymi powstały ludowe zwyczaje, które być może sprzyjają liczniejszemu gromadzeniu się ludu niż sama święta liturgia. Nie należy ich bynajmniej lekceważyć, ponieważ mogą one służyć do wyrażenia religijnych postaw wiernych. Niech przeto Konferencje Biskupów i miejscowi Ordynariusze zatroszczą się o to, aby te zwyczaje, które jak się sądzi, sprzyjają rozwojowi pobożności, były możliwie najlepiej zharmonizowane ze świętą liturgią, aby zostały głębiej przeniknięte jej duchem, z niej poniekąd wynikały i do niej lud prowadziły 112.

107. Ten święty Okres pięćdziesięciu dni kończy się Niedzielą Pięćdziesiątnicy. Upamiętnienia ona Zesłanie daru Ducha Świętego na Apostołów, początki Kościoła oraz jego misję wobec wszystkich ludów, narodów i języków 113.

Należy zadbać o sprawowanie Wigilii Zesłania Ducha Świętego jako przedłużenia Mszy. Nie ma ona charakteru chrzcielnego, jak Wigilia Paschy, lecz jest wytrwałym błaganiem zanoszonym na wzór Apostołów i uczniów, którzy przebywali jednomyślnie na modlitwie razem z Maryją, Matką Jezusa, oczekując Ducha Świętego 114.

108. "Właściwością świąt paschalnych jest to, że cały Kościół cieszy się odpuszczeniem grzechów. Dostępują go nie tylko ci, którzy odradzają się we chrzcie świętym, lecz także ci, którzy już od dawna zaliczają się do grona przybranych dzieci" 115. Niech Pan w swej hojności sprawi, aby dzięki gorliwej pracy duszpasterskiej i duchowemu pogłębieniu wszyscy, którzy ukończą obchód świąt wielkanocnych, potrafili zachować "ich ducha w życiu i postępowaniu" 116.

Dan w Rzymie, w siedzibie Kongregacji Kultu Bożego, dnia 16 stycznia 1988.

+ Paweł Augustyn kard. Mayer,
Prefekt
+ Wirgiliusz Noe, arcybiskup tyt. Wonkary
Sekretarz

Przekład z języka łacińskiego: Ks. Stanisław Czerwik

Przypisy

- 1 Por. ŚWIĘTA KONGREGACJA OBRZĘDÓW, dekret Dominicae Resurrectionis (9 II 1951): AAS 43(1951) 128-137; dekret Maxima Redemptionis nostrae mysteria (16 XI 1955): AAS 47(1955) 836 -847.
- 2 Por. KL 5. 6. 61.
- 3 Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 18.
- 4 Por. DB 15.
- 5 Por. ŚWIĘTA KONGREGACJA OBRZĘDÓW, dekret Maxima Redemptionis nostrae mysteria (16 XI 1955): AAS 47(1955) 836-847.
- 6 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 249.
- 7 Por. Rytuał Rzymski. Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, nr 8; KPK, kan. 856.
- 8 Mszał Rzymski, Wigilia paschalna, nr 46.
- 9 Por. Rytuał Rzymski. Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, rozdz. IV, zwłaszcza nr 303.
- 10 Por. tamże, nr. 330-333.
- 11 Por. Ceremoniał Biskupów, nr. 250, 406-407. Por. Rytuał Rzymski. Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, nr 41.
- 12 Por. Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 5; por. tamże, nr 56 f i Notitiae 22(1987), s. 397.
- 13 Tamże, nr 16 b).
- 14 Mszał Rzymski, OWMR 66; por. Obrzędy pokuty, nr. 36-37.
- 15 Paweł VI, konstytucja apostolska Paenitemini II, 1: AAS 58(1966), s. 183.
- 16 Ceremoniał Biskupów, nr 251.
- 17 Por. tamże, nr 251; KL 109.
- 18 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 231.
- 19 Por. tamże, nr 260.
- 20 Tamże, nr 252.
- 21 Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 28.
- 22 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 253.
- 23 Mszał Rzymski, Środa Popielcowa.
- 24 Paweł VI, konstytucja apostolska Paenitemini II, 1: AAS 58(1966), s. 183; KPK, kan. 1251.
- 25 Mszał Rzymski. 1 Niedziela Wielkiego Postu, kolekta i modlitwa nad darami.
- 26 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 261.
- 27 Por. tamże, nr. 408-410.
- 28 Mszał Rzymski. Lekcjonarz Mszalny, wyd. II □ 1981. WTP, nr 97.
- 29 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 252.
- 30 Mszał Rzymski, rubryka w sobotę 4 tygodnia Wielkiego Postu.
- 31 Por. Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 16 a).
- 32 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 270.
- 33 Por. Mszał Rzymski. Niedziela Palmowa czyli Męki Pańskiej, nr 9.
- 34 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 270.
- 35 Por. Mszał Rzymski. Niedziela Palmowa czyli Męki Pańskiej, nr 16.
- 36 Por. tamże, nr 19.
- 37 Por. tamże, nr 22. Odnośnie do Mszy, której przewodniczy biskup, por. Ceremoniał Biskupów, nr 74.
- 38 Por. DK 7.
- 39 Ceremoniał Biskupów, nr 275.
- 40 Por. tamże, nr 276.
- 41 Por. Obrzędy pokuty. Dodatek II, nr. 1, 7; por. wyżej, nr 18.
- 42 Por. Święta Kongregacja Obrzędów, dekret Maxima redemptionis nostrae mysteria (16 XI 1955): AAS 47(1955), s. 858; św. Augustyn, List 55, 24: PL 35, s. 215.
- 43 Por. Mk 2,19-20; Tertulian, De ieiunio 2 i 13: Corpus Christianorum II, p. 1271.
- 44 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 295; KL 110.
- 45 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 296; OWLG nr 210.
- 46 Por. Święta Kongregacja Obrzędów, instrukcja Eucharisticum mysterium (25 V 1967), nr 26: AAS 59(1967) 558. N.B. Wypada, aby w klasztorach zakonnic sprawowanie Paschalnego Triduum odbywało się z możliwie jak największą okazałością w samym kościele klasztornym.
- 47 Por. Święta Kongregacja Obrzędów, Zalecenia i wyjaśnienia dotyczące Odnowionego obrzędu Wielkiego Tygodnia (1 II 1957), nr 21: AAS 49(1957) 91-95.
- 48 DFK nr 8.
- 49 Por. Święta Kongregacja Wychowania Katolickiego, Instrukcja o liturgicznej formacji w seminariach (3 VI 1979) nr. 15. 33.
- 50 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 297.
- 51 Por. Mszał Rzymski. Msza Wieczerzy Pańskiej.
- 52 Por. tamże.
- 53 Por. tamże, nr 1.
- 54 KL 55; instrukcja Eucharisticum mysterium (25 V 1967), nr 31: AAS 59(1967) 557- 558.
- 55 Święta Kongregacja Obrzędów, dekret Maxima redemptionis nostrae mysteria (16 XI 1955), nr 9: AAS 47(1955)

- 895.
- 56 Por. Mszał Rzymski, Msza Wieczerzy Pańskiej.
- 57 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 300. 58 Mt 20,28.
- 59 Por. Ceremoniał Biskupów nr 303.
- 60 Por. Mszał Rzymski. Msza Wieczerzy Pańskiej, nr. 15-16.
- 61 Por. Święta Kongregacja Obrzędów, Deklaracja 15 III 1956, nr 3: AAS 48 (1956) 153; Święta Kongregacja Obrzędów, Zalecenia i wyjaśnienia dotyczące Odnowionego Obrzędu Wielkiego Tygodnia (1 II 1957) nr 14: AAS 49(1957)93.
- 62 Por. Mszał Rzymski. Msza Wieczerzy Pańskiej, nr 21; dekret Maxima redemptionis nostrae mysteria (16 XI 1955), nr. 8-10: AAS 47(1955) 845.
- 63 1 Kor 5, 7.
- 64 Por. Mszał Rzymski. Wielki Piątek Męki Pańskiej, nr. 1, 3.
- 65 Paweł VI, konstytucja apostolska Paenitemini II, 2: AAS 58 (1966) 183; KPK, kan. 1251.
- 66 Por. Mszał Rzymski. Wielki Piątek Męki Pańskiej, nr 1; Kongregacja Kultu Bożego, Wyjaśnienie do Mszału Rzymskiego, w: Notitiae 13 (1977), s. 602.
- 67 Por. tamże, nr 3; Święta Kongregacja Obrzędów, Zalecenia i wyjaśnienia dotyczące Odnowionego Obrzędu Wielkiego Tygodnia (1 II 1957), nr 15: AAS 49 (1957), s. 94.
- 68 Por. tamże, nr 5. Modlitwa druga.
- 69 Por. tamże, nr 9; por. Ceremoniał Biskupów, nr 319.
- 70 Por. tamże, nr 12.
- 71 Por. Mszał Rzymski, OWMR 70.
- 72 Por. Mszał Rzymski. Wielki Piątek Męki Pańskiej, nr 19. 73 Por. Mi 6, 3-4. 74 Por. KL 13.
- 75 Por. Mszał Rzymski. Wielka Sobota; Symbol Apostolski; 1 P 3,19.
- 76 Por. OWLG 210.
- 77 Mszał Rzymski. Wielka Sobota.
- 78 Święta Kongregacja Obrzędów, dekret Maxima Redemptionis nostrae mysteria (16 XI 1955), nr 2: AAS 47(1955), s. 843.
- 79 Por. W j 12,42.
- 80 Św. Augustyn, Mowa 219: PL 38, s. 1088.
- 81 Ceremoniał Biskupów, nr 332.
- 82 Por, tamże, nr 332; Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 3.
- 83 Instrukcja Eucharisticum mysterium (25 V 1967) nr 28: AA5 59(1967) nr 28: AAS 59(1967), s. 556-557.
- 84 Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 19. Orędzie paschalne.
- 85 Por. KL 6; por. Rz 6,3-6; Ef 2,5-6; Kol 2,12-13; 2 Tm 2,11-12.
- 86 "Tę noc spędzamy na czuwaniu, ponieważ Pan zmartwychwstał i w swoim ciele zapoczątkował dla nas to życie, w którym nie ma już śmierci ani snu. Ciało to wskrzesił z martwych, tak że już nie umiera i śmierć nie ma już nad nim władzy [...] Dlatego Ten, któremu jako powstającemu z martwych, czuwając nieco dłużej, śpiewaliśmy, sprawi, że razem z Nim żyjąc bez końca, będziemy królować": ŚW. AUGUSTYN, Sermo Guelferbytanus 5,4: PLS 2, s. 552.
- 87 Por. Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 7.
- 88 Por, tamże, nr. 10-12.
- 89 Por. tamże, nr 17. 90 Łk 24,27; por. Łk 24,44-45.
- 91 Por. Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 21.
- 92 Por. tamże, nr 23.
- 93 Por. Ceremoniał Biskupów, nr 352.
- 94 Por. Dz 4,11-12; Mt 21,42; Mk 12,10; Łk 20,17.
- 95 Por: Rytuał Rzymski. Obrzędy chrztu dzieci, nr 6.
- 96 Por. Mszał Rzymski. Wigilia Paschalna, nr 48.
- 97 Por. tamże, nr 45. 98 Por. tamże, nr 47;
- 99 Por. tamże, nr 49; Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, nr 36.
- 100 Por. Mszał Rzymski. Wigilia Paschalna, nr 53; tamże, Msze obrzędowe, 3. Przy udzielaniu chrztu.
- 101 Por. Mszał Rzymski. OWMR 281-283.
- 102 Por. KL 106.
- 103 Por. OWLG 213.
- 104 Por. Mszał Rzymski. Niedziela Zesłania Ducha Świętego. Rubryka końcowa; Rytuał Rzymski. Obrzędy chrztu dzieci. Wtajemniczenie chrześcijańskie. Wprowadzenie ogólne, nr 25.
- 105 Por. Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 22.
- 106 Według przepisu Ogólnych norm roku liturgicznego i kalendarza, nr 5 uroczystości przypadające na Niedziele Wielkanocy należało antycypować w sobotę. Podobna zasada dotyczyła Niedziel Adwentu i Wielkiego Postu (tamże, nr 5). Przepis ten został zmieniony na mocy dekretu Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów (22 IV 1990): Notitiae 26 (1990), nr. 3-4 (284-285), s. 160-161.
- 107 Por. tamże, nr 58.
- 108 Por. Rytuał Rzymski. Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, nr. 235-237; por. tamże, nr. 238-239.
- 109 Por. KPK, kan. 920.
- 110 Święta Kongregacja Obrzędów, dekret Maxima Redemptionis nostrae mysteria (16 XI 1955), nr 24: AAS

47(1955), s. 847.

111 Obrzędy błogosławieństw, t. 1, I. Obrzędy błogosławieństwa rodzin i ich członków, nr. 40-67; II. Doroczne błogosławieństwo rodzin w ich domach, nr. 68-89.

112 Por. KL 13; por. Kongregacja Kultu Bożego, Wytyczne i propozycje w związku z obchodem roku maryjnego (3 IV 1987), nr. 3, 51-56.

113 Por. Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 23.

114 Pierwsze Nieszpory uroczystości mogą być połączone z Mszą świętą w sposób przewidziany w OWLG nr 96. Dla umożliwienia głębszego poznania tajemnicy tego dnia można wykonać kilka czytań Pisma świętego, które są zaproponowane do uznania w Lekcjonarzu dla tej Mszy. W tym przypadku lektor udaje się na ambonę i wykonuje pierwsze czytanie. Potem psalterzysta lub kantor śpiewa psalm, lud zaś wykonuje refren. Następnie wszyscy wstają, a kapłan mówi: Módlmy się i po chwili wspólnej modlitwy w milczeniu odmawia kolektę odpowiadającą czytaniu (np. jedną z kolekt wyznaczonych na dni powszednie po 7 Niedzieli Wielkanocnej).

115 ŚW. LEON WIELKI, Mowa 6 o Wielkim Poście, 1-2: PL 54, s. 285.

116 Por. Mszał Rzymski. Sobota po 7 Niedzieli Wielkanocnej, kolekta.